LASARTEKO BERRITZEGUNEA 2006 /2007

MINTEGIA : IKASLE ETORKINAK EUSKALDUNTZEKO MATERIALAK (LEHEN HEZKUNTZA)

MATERIALAREN FITXA

IRAKASLEA
Inge Arretxe Dorronsoro

IKASTETXEA
Hirukide Jesuitinak

MATERIALAREN IZENA

- Materia, argia eta soinua lantzeko txostena

URRATSA ETA MAILA*
Sakontze urratsa, B maila (6. maila).

HELBURUA

- Ingurunean lantzen dituzten kontzeptu garrantzitsuenak ulertzea.
- Ingurunearekin erlazionaturiko hiztegi garrantzitsuena barneratzea.

PROZEDURA
Txosten hau, gaia gela barruan lantzen hasi aurretik (hori izango litzateke egokiena) edota lantzen doazen bitartean egiteko da, liburuaren lagungarri gisa. Bertan, liburuko kontzeptu garrantzitsuenak azaltzen dira, irudi askoz lagunduta eta era sinple batean. Gaiaren inguruko ariketa erraz batzuk ere azaltzen dira.
Nahiz eta hasiera batean ikasle etorkinentzat eginak egon, hezkuntza behar bereziak dituzten haurrekin erabiltzeko ere baliagarriak direla iruditzen zait.

BALIABIDEAK
Ibaizabal argitaletxeko inguruneako liburuan oinarrituta dago guztia, beraz, liburua bera.

Urratsaren eta Mailaren sailkapena egiteko, Ima Ortega irakaslearen honako dokumentua erabili dugu : *Urrats bakoitzaren ezaugarriak eta lan egiteko oinarrizko estrategiak* (www.elkarrekin.org/elk/IEHI).
1-2 urratsei, Oinarrizko Urratsa deitu diogu eta 3-4 urratsei, Sakontze Urratsa. 1-3 mailei, A Maila izena jarri diogu eta 4-6 mailei, B Maila.

MATERIA

MATERIA

Materia ikusi, usaindu, dastatu eta ukitzen da.

Materia

ikusi

usaindu

dastatu

ukitu

egiten da.

MATERIAREN EZAUGARRIAK

MASA	BOLUMENA	DENTSITATEA
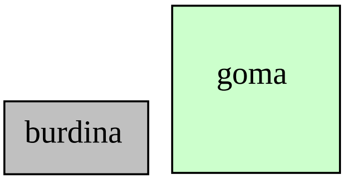 Gorputzak duen materia kantitatea da.	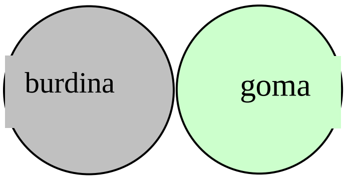 Hartzen duen espazioa da.	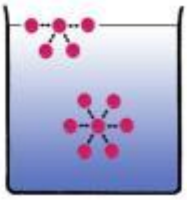 Masa eta bolumenaren arteko erlazioa da.

- Gorputz arinak: masa txikia dute.
- Gorputz astunak: masa handia dute.

🕮 *Borobildu gorriz astunak direnak eta urdinez arinak direnak:*

kortxoa

papera

burdina

beira

🕮 *Zerk betetzen du espazio gehiago: 2 kg kortxok ala 2 kg burdinak?*

… …

… .

🕮 *Bi kaxa hauek berdinak dira. Zeinek pisatuko du gehiago?Borobildu gorriz.*

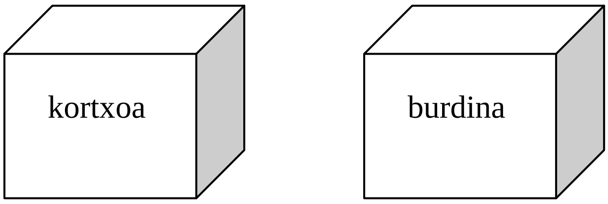

MATERIAREN EGOERAK

Solidoa:

- Bolumena eta forma finkoa du.

Likidoa:

- Forma aldatzen du.
- Bolumena finkoa du.

Gaseosoa:

- Forma eta bolumena aldatzen du.

INGE ARRETXE – HIRUKIDE JESUITINAK -

Aldaketa:

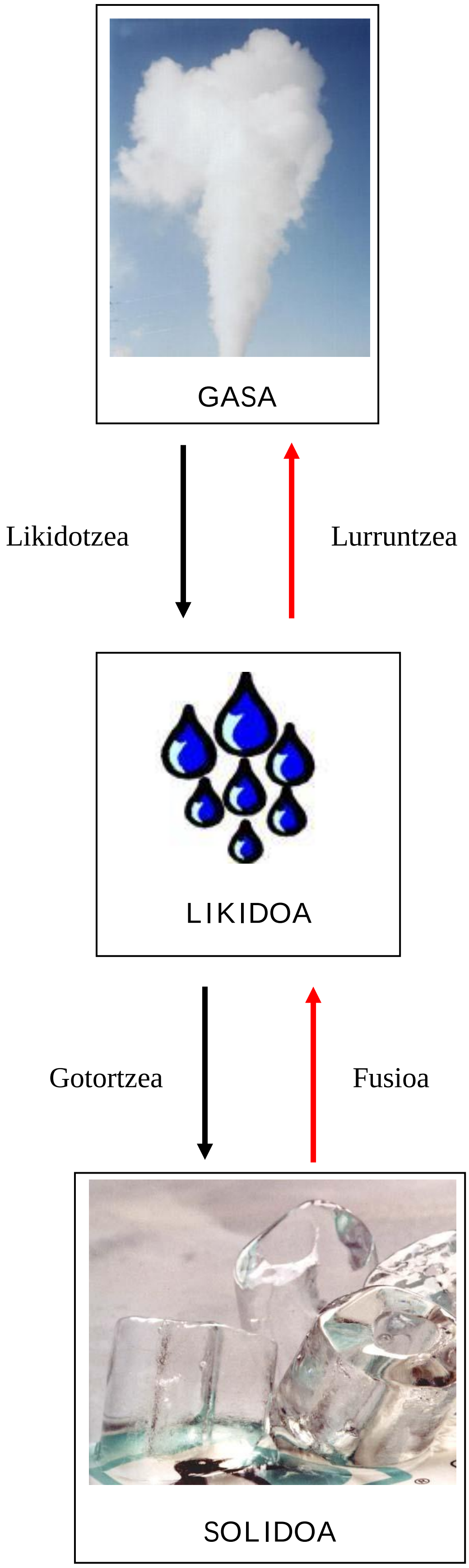

Ura zein egoeratan dago?

Bete taula:

	EZ DA ALDATZEN		ALDATZEN DA	
	FORMA	BOLUMENA	FORMA	BOLUMENA
SOLIDOA				
LIKIDOA				
GASEOSOA				

Zer dira? Zein egoeratan daude?

…………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………

ARGIA ETA MATERIALAK

ARGIDUN GORPUTZAK (argia egiten dute)

Modu naturalean
(eguzkia)

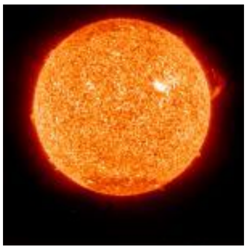

Modu artifizialean
(linterna)

GORPUTZ ARGIZTATUAK (argia jasotzen dute)

Gardenak
(argi asko
igarotzen dute)

Zeharrargiak
(argi gutxi
igarotzen dute)

Opakoak
(ez dute
argirik igarotzen)

📖 *Zein da argidun gorputza (naturala ala artifiziala) eta zein gorputz argiztatua (gardena, zeharrargia ala opakoa)?*

....

....

....

....

....

....

....

....

Argiaren islatzea:

- Argiak gorputzean jotzen du eta errebotatu egiten du.

Argiaren errefrakzioa:

- Argia material matetik beste batera pasatzen da eta noranzkoa aldatzen du.

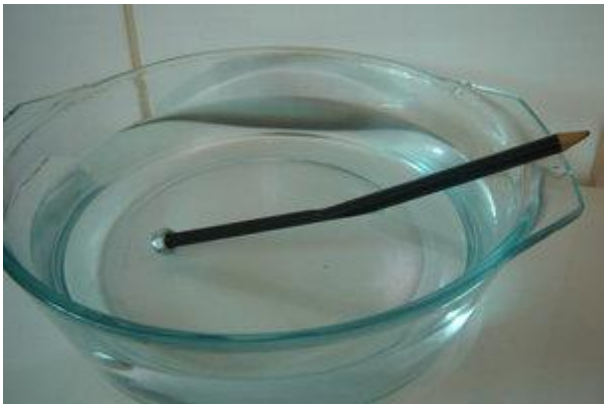

SOINUA

Gorputz batek dardara egiten duenean gertatzen da.

Soinu uhinak sortzen dira.

Soinuaren ezaugarriak:

- Intentsitatea:
  - Dezibeliotan neurtzen da.
  - Motak:

    Ozena.

    Ahula.
- Tonua:
  - Motak:

    Altua (asko bibratzen du).

    Baxua (gutxi bibratzen du).
- Tinbrea.

Kutsadura akustikoa:

- Zarata soinu desatsegina da.
- Zarata handiak edo kutsadura akustikoak, gaixotasunak sor ditzake: buruko mina, insomnioa...
- *Kutsadura akustikoa kontrolatzeko:*
  - *Etxeetan leiho bikoitzak jarri.*
  - *Autoei isilgailuak jarri.*
  - *Zarata handiak dauden lekuetan, tapoiak jarri.*
  - *Autobiak pantaila akustikoekin inguratu.*

📖 *Zeinek egiten du <u>zarata</u> eta zeinek <u>soinua</u>?*

…………………………………………………………………

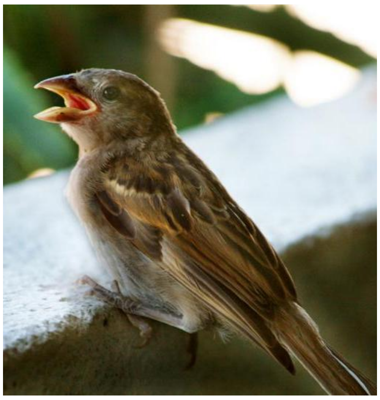

…………………………………………………………………

…………………………………………………………………

…………………………………………………………………